

Л. О. Василенко, Л. О. Гаєвська

Пакуль

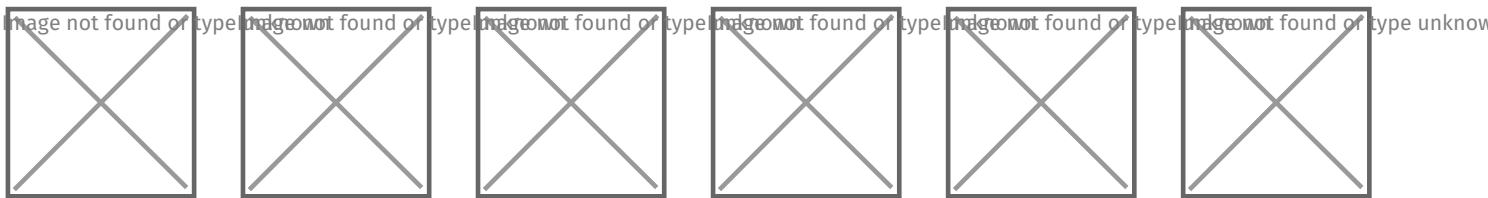
ПАКУЛЬ — село Чернігівського району Чернігівської області. У червні 2020 Пакульську сільську раду (з селами Завод, Линея, Папірня, Пильня, Рудня та Семенягівка) зараховано до Михайло-Коцюбинської селищної громади (2021 створено Пакульський старостинський округ, 128,6 км²). П. знаходиться на р. *Пакулька* (притока [Дніпра](#)), за 40 км від Чернігова, 20 км від с-ща Михайло-Коцюбинське, 17 км від залізничної станції Славутич та 10 км від українсько-білоруського кордону. Площа села 1,82 км². За переписом населення 2001, проживали 845 осіб; станом на січень 2024 — 716 осіб; переважно українці. Проходить автомобільний шлях Чернігів—Славутич.

В урочищі Попова Гора виявлено городище та поселення часів Київської Русі (встановлено пам'ятний знак). П. вперше згадується у писемних джерелах 1610 у зв'язку з проходженням тут польського війська. У 17—18 ст. село було промисловою вотчиною Києво-Печерської лаври. У П. діяли рудня, гутний і дьогтярний промисли, цегельня, папірня, мешканці також займалися бортництвом. 1710 зведено дерев'яну п'ятиверху, хрещату Свято-Троїцьку церкву (1928 її дослідив мистецтвознавець [С. Таранушенко](#), 1937 зруйнована за наказом партійного керівництва, нині на її місці — пам'ятний знак; 2003 у селі освячено новозбудований однойменний храм). За часів Козаччини П. входив до Любецької сотні Чернігівського полку. 1781—96 — у складі Чернігівського намісництва; 1796—1802 — Малоросійської, 1802—1925 — Чернігівської губерній; 1781—1923 — Чернігівського пов. 1797—1923 — волосний центр. Від 1806 — у власності поміщиків Грабовських. Станом на 1859 були 193 двори, проживали 1160 осіб, діяло приходське училище, відбувалося 2 щорічних ярмарки. 1885 — 197 дворів, 1295 мешканців. Тоді ж працювали водяний і 13 вітряних млинів, маслобійний завод. За Всеросійським переписом 1897, проживала 1041 особа. Пакульське лісництво (нині підпорядковане Чернігівському лісовому господарству, площа 9224,5 га) було дослідним господарством для студентів Санкт-Петербурзької лісової академії. 1908 село відвідав етнограф [Ф. Вовк](#). Під час воєнних дій 1918—20 влада неодноразово змінювалася. 1923—30 — у складі Чернігівської округи; від 1932 — Чернігівської обл.; 1923—62 — Михайло-Коцюбинського (до 1935 — Козлянський), від 1962 — Чернігівського р-нів. 1923—24 — райцентр. Жителі потерпали від голодомору 1932—33, зазнали сталінських репресій. Від вересня 1941 до вересня 1943 — під німецькою окупацією. 6 травня 1943 німецькі

військовики за зв'язок з партизанами спалили село, а 50 селян розстріляли. На фронтах 2-ї світової війни воювали 872 воїни-земляки, з них 310 загинули. Після аварії на ЧАЕС 1986 село належить до 3-ї зони забруднення. У П. діяв радіологічний опорний пункт «Укрінсільгоспрандіології». Над селом пролягав повітряний шлях вертольотів з вантажем до зруйнованого блоку станції. 1996 знято з обліку с. Конюшівка Пакульської сільської ради. Від 21 до 31 березня 2022 — під окупацією армії РФ. Російські військовики грабували та жорстоко поводитися з місцевим населенням.

Нині працює сільськогосподарське ТОВ «Еко-Енерджі Україна». У П. — гімназія (до 2023 — загальноосвітня школа), дитсадок; клуб, бібліотека; фельдшерсько-акушерський пункт. Серед видатних уродженців — учасник 2-ї світової війни, Герой Радянського Союзу [Й. Конюша](#). Мешканці П. стали прототипами героїв роману «Листя землі» В. Дрозда (К., 1992, Національна премія України імені Т. Шевченка).

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Курданов А. Село Пакуль на зламі століть. Чг., 1996;
2. Його ж. Голос пам'яті: Історія села Пакуль та його околиць. Чг., 1998;
3. Село на нашій Україні: Пакуль // Наш край. 2001, 2 черв.;
4. Пакуль. 80 золотих сторінок // Там само. 2003, 3 січ.;
5. Пакуль поживемо тут: збірник статей і матеріалів з історії села Пакуль. Ніжин, 2010;
6. Горобець С. Заснування і походження назв сіл Чернігівського району. Чг., 2014;
7. Таранушенко С. Троїцька церква 1710 року в селі Пакуль на Чернігівщині // Таранушенко С. Знищені шедеври української дерев'яної сакральної архітектури: книга з доповненою реальністю. Х., 2021.

Бібліографічний опис:

Пакуль / Л. О. Василенко, Л. О. Гаєвська // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-886045>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України
([докладніше](#)).